VidenSkaber

Hvordan skal vi bo i fremtiden?

Evalueringsrapport april 2024

RESEARCH CENTER FOR SOCIAL URBAN MODELLING SUMO

Viden Skaber

VidenSkaber – Hvordan skal vi bo i fremtiden?

Evalueringsrapport, april 2024

(Videnskabernes Selskab og Nationalmuseets Forskningscenter for Sociale Bymodeller)

© SUMO – Nationalmuseets Forskningscenter for Sociale Bymodeller

Forfattere:

Morten Nielsen, Forskningsprofessor og leder af Forskningscenter for Sociale Bymodeller

Mikkel Heller Jensen, Projektkoordinator ved Forskningscenter for Sociale Bymodeller

Tina Dransfeldt Christensen, Projektleder for VidenSkaber, Videnskabernes Selskab

Grafisk opsætning:

Sarah Marlene Moesgaard Jagd

Indhold

Introduktion 2

1. Baggrunden for samarbejdet mellem VidenSkaber og SUMO 2

2. Borgerinddragende forskningskommunikation 3

2.1 Hverdagsnær formidling af videnskabelig metode 3

2.2 Oplevelsesbaseret forskning 4

2.3 Udveksling, oplevelse og samskabelse 5

3. Borgerinddragende workshops 6

3.1 Lokale partnerskaber 6

3.2 De lokale samarbejdspartnere 7

3.3 Valg af undertemaer 7

3.4 Afvikling af workshops 9

3.4.5 Høje-Taastrup: “Tryghed og belysning”, 30/11-2023 11

4. Udstilling på Nationalmuseet 12

5. Sammenfatning og perspektivering 14

6. Relevante links 15

7. Bilag 15

Introduktion

I efteråret 2023 afholdt Videnskabernes Selskab i samarbejde med Nationalmuseets Forskningscenter for Sociale Bymodeller (SUMO) fem borgerinddragende workshops som en del af formidlingsprojektet VidenSkaber og under det overordnede tema ”Hvordan skal vi bo i fremtiden?”. Resultaterne fra workshoppene blev udstillet i Festsalen på Nationalmuseet den 22. januar 2024 til et finalearrangement, som Videnskabernes Selskab afholdt som afslutning på første år med VidenSkaber.

Nærværende rapport redegør for baggrunden for samarbejdet mellem VidenSkaber og SUMO samt for de metodiske valg og refleksioner omkring borgerinddragende forskningskommunikation, som er gået forud for workshoppene. Herefter følger et afsnit med beskrivelser af de fem workshops samt en gennemgang af lokale tendenser ved deltagernes arbejde med spørgsmålet “hvordan vi skal bo i fremtiden?”. Rapporten afsluttes med en sammenfatning af den læring, der er kommet ud af samarbejdet, og refleksioner over projektets forskningsmæssige perspektiver.

1. Baggrunden for samarbejdet mellem VidenSkaber og SUMO

VidenSkaber er et 3-årigt projekt, hvor borgere og forskere sammen undersøger og diskuterer aktuelle og hverdagsnære problemstillinger. Det overordnede formål er at give den brede befolkning indsigt i, hvordan forskellige fagområder samler og bearbejder viden, og hvordan fagene kan belyse et emne fra forskellige og komplementære vinkler. I VidenSkaber spørges der derfor konsekvent “hvordan ved vi det?” Ambitionen er at give deltagerne indsigt i den diversitet af løsninger og tilgange, som videnskaben har til rådighed, og engagere dem til at tage stilling til, hvilke løsninger de vil prioritere.

VidenSkaber består af en række forskningsformidlende aktiviteter og afviklede i efteråret 2023 workshops, debatter og talks og udgav artikler og videoer, der under det overordnede tema “hvordan skal vi bo i fremtiden?” undersøgte, hvordan hjemmet og det byggede miljø påvirker vores sundhed, former vores fællesskaber og sætter aftryk på klimaet.

Samarbejdet mellem Videnskabernes Selskab og Nationalmuseets Forskningscenter for Sociale Bymodeller (SUMO) blev etableret med afsæt i en fælles ambition om at udvikle et workshopformat, der kombinerer forskningsformidling og kreativ borgerinvolvering.

2. Borgerinddragende forskningskommunikation

2.1 Hverdagsnær formidling af videnskabelig metode

For at sikre både bredde og dybde i VidenSkabers aktiviteter trækker projektets formidlingsformater på tre forskellige kommunikationsparadigmer:

- *Envejskommunikation*, hvor kommunikationen går fra afsender til modtager, og hvor der er potentiale for at nå en stor og bred målgruppe via f.eks. videoer, artikler og podcasts.

- *Dialogbaseret kommunikation*, hvor afsenderen har mest at sige, men hvor denne indgår i dialog med modtageren, som kommer med input og feedback. Den dialogbaserede kommunikation anvendes først og fremmest i VidenSkabers debatskabende arrangementer med op til 500 publikummer.

- *Interaktionsbaseret kommunikation*, hvor modtager og afsender er lige. Her byder deltagerne ind med viden, som gavner forskeren, og som har samme vægt, som den viden forskeren kommer med. Formålet med den interaktionsbaserede kommunikation er at vise, hvordan videnskabelig viden skabes i en løbende, dialogbaseret proces. Det er inden for dette paradigme, at VidenSkaber har ønsket at udvikle et nyt workshopformat.

VidenSkaber bygger videre på læring fra andre borgerinddragende formater, som f.eks. citizen science og borgerpaneler, hvor et grundlæggende princip er, at borgerinvolvering ikke må være 'for sjov'. Det skal være tydeligt for borgerne, at deres deltagelse har et formål. Dvs. det må gerne være både underholdende og legende, men deltagernes tid og engagement skal tages alvorligt, og de indsigter, der udspringer af deres involvering, skal være umiddelbart anvendelige. Inden for citizen science bidrager borgerne bl.a. med dataindsamling til forskningsprojekter, mens de i borgerpaneler udformer anbefalinger til politiske beslutningstagere. I VidenSkaber har ambitionen været at udvikle et workshopformat, hvor udgangspunktet for forskningsformidlingen er den konkrete, lokale og hverdagsnære kontekst, og at borgerne kan anvende viden fra projektet og arbejdsprocesserne i deres ageren i de konkrete problemstillinger, som workshoppene er bygget op omkring.

2.2 Oplevelsesbaseret forskning

Nationalmuseets Forskningscenter for Sociale Bymodeller (SUMO) har udviklet en kulturhistorisk inddragelsesmetode til integration af forskning og formidling, kaldet 'oplevelsesbaseret forskning'. Det er dette tankesæt, der ligger bag samarbejdet og udviklingen af det borgerinddragende workshopformat.

Oplevelsesbaseret forskning starter med en fælles kulturhistorisk oplevelse som afsæt for fælles engagement: Vi bliver nysgerrige sammen! Drevet af en fælles nysgerrighed og med afsæt i fælles oplevelser kan forskellige aspekter af hverdagslivet undersøges af både forskere og 'almindelige' borgere, hvilket ikke blot giver os ny viden om livet i byerne, men kan samtidig føre til, at vi begynder at handle anderledes. På denne måde kan oplevelsesbaseret forskning bidrage til at styrke mulighederne for socialt bæredygtig byudvikling, fordi borgerne inddrages i den fysiske, sociale og kulturelle udvikling af vores byer og byrum.

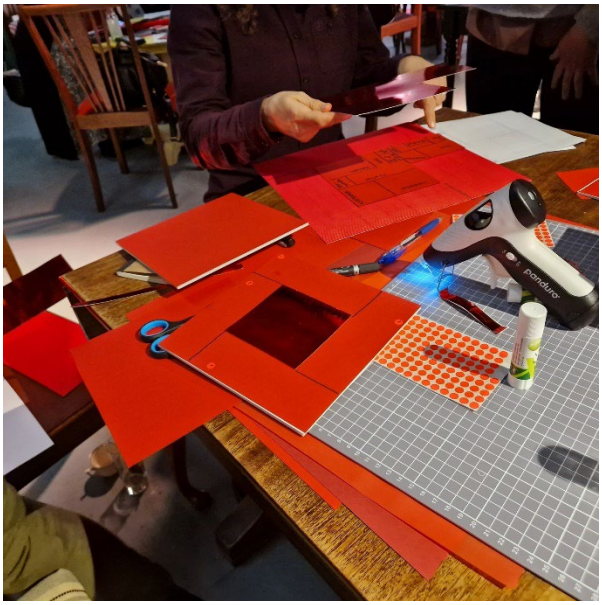

Omdrejningspunktet for SUMOs oplevelsesbaserede forskningsmetoder er *den fysiske model*. Den er redskabet til at oversætte kulturhistoriske indsigter til mulige forslag til fremtidens bæredygtige byudvikling og dermed også det primære samlingspunkt for SUMOs borgerinddragende aktiviteter. SUMO mener nemlig, at modeller - uanset om de er lavet i pap, papir, træ eller ler - kan skabe det kreative rum for den frie leg, som vi har brug, hvis vi skal kunne forestille os nye fremtider sammen. Men selvom SUMO måske nok har givet den fysiske modellering et særligt twist, så er den ikke ny. At skabe og bruge fysiske modeller er et fælles anliggende, som vi mennesker til alle tider har været optaget af. Den arkæologiske byforskning fortæller os, at allerede i Neolitikum for omkring 9000 år siden lavede mennesker i de første såkaldte 'protourbane' bosættelser fysiske modeller af dem selv og deres omgivelser. I det centrale Tyrkiet lå bosættelsen Çatalhöyük, der på højden af sin eksistens havde en befolkning på omkring 8000. Indtil videre har man i Çatal-

höyük fundet mere end 2500 modeller og miniaturefigurer lavet i ler, som synes at have været centrale for livet i bosættelsen. Nyere arkæologisk forskning foreslår, at sådanne modeller ikke skal ses som gengivelser af konkrete fænomener i verden, såsom bygningsværker og fysiske miljøer. I modsætning til figurer af sten, som krævede værktøj og specialiseret viden, så var der hverken behov for teknisk snilde eller særlig meget tid for at kunne lave de mange modeller i ler, som er fundet i området. Med leret som datidens pap og papir var de fysiske modeller snarere et kollektivt fremtidsværksted, hvor man på et øjeblik kunne udforske og afprøve rammerne for livet sammen. Så uanset om det foregår i Tyrkiet for 9000 år siden eller i Varde i dag, gør de fysiske modeller andet og mere end blot at repræsentere bygningsværker og fysiske miljøer. De skaber verdener og videnshorisonter og giver os et fælles rum, hvor vi kreativt og legende kan forestille os det, der ligger ud over, hvad der allerede findes.

2.3 Udveksling, oplevelse og samskabelse

Borgerinddragelse og samskabelse er begreber, som i disse år finder stadig hyppigere anvendelse inden for en række faglige arenaer, som f.eks. samfundsvidenskab, byudvikling og kulturområdet. Den brede anvendelse indikerer en relativt løst formuleret idé om, at borgere, forskere og praktikere arbejder sammen om at finde løsninger på relevante problemstillinger ved at forene ressourcer, kompetencer og metoder. Nationalmuseets tilgang til borgerinddragelse tager afsæt i museumsforskning og -formidling, hvor samfundsrelevante udfordringer behandles ud fra et kulturhistorisk perspektiv. SUMOs arbejde med borgerinddragende metoder tager samtidigt udgangspunkt i en differentieret forståelse af *inddragelsesformen*, hvor graden af inddragelse afhænger af det konkrete projekt, og hvor der kan skelnes mellem tre typer af borgerinddragelse:

- *Udveksling*, hvor borgere tages med på råd gennem inddragende dialog og udveksling af erfaringer.

- *Oplevelse*, hvor brugernes erfaringer og synspunkter er med til at udvikle konkrete rammer for fælles oplevelser for dermed at vække fælles nysgerrighed og engagement.

- *Samskabelse*, hvor borgere og relevante praktikere inddrages i det konkrete arbejde med at udvikle forskellige formidlingsformater.

Det workshopformat, som VidenSkaber og SUMO har udviklet, rummer elementer fra alle tre inddragelsesformer. På baggrund af erfaringer fra tidligere projekter var det vores forventning, at kombinationen af klassiske og eksperimenterende formidlingsgreb ville skabe et rum for nysgerrighed, indlevelse og erfaringsdeling. De metodiske greb havde således overordnet til formål at skabe rum for en kreativ ideudviklingsproces, hvor borgernes møde med videnskaben, den lokale kulturhistorie og konkrete byudviklingsprojekter kunne udmønte sig i nye bud på fremtidens hjem.

3. Borgerinddragende workshops

3.1 Lokale partnerskaber

Ideen om at arbejde med borgere fra almene boligområder blev introduceret af SUMO i projektets etableringsfase på baggrund af centrets engagement i den almene boligsektor gennem flere forsknings- og formidlingsprojekter. Der bor ca. 1 mio. danskere i almene boligområder, og mange af dem benytter sig sjældent af videnskabelige og kulturhistoriske aktivitetstilbud. Potentialet for at forankre workshoppene i en lokal kontekst og dermed nå ud til en gruppe af borgere, som ikke udgør den typiske publikumsbase for traditionel forskningsformidling, var derfor stort og stemte godt overens med VidenSkabers grundprincip om lokal forankring og hverdagsnær forskningsformidling.

Samarbejdet med de lokale boligforeninger og museer blev etableret af SUMO ud fra det overordnede kriterium, at hver by skulle være repræsenteret gennem et alment boligområde, en boligsocial helhedsplan, et lokalt byudviklingsprojekt og et lokalt museum, der kunne lægge hus til workshoppen eller på anden måde bidrage med en kulturhistorisk vinkel på projektets tema.

Da de lokale partnerskaber blev etableret, var interessen for VidenSkaber som udgangspunkt stor, og det blev hurtigt tydeligt, at projektet tilbød en samarbejdsform, som var efterspurgt af mange lokale aktører. I opstarts- og planlægningsfasen viste det sig samtidig, at det var vigtigt at afstemme projektets formål med de lokale aktørers motivation for at deltage og udvise fleksibilitet og lydhørhed over for deltagernes ressourcer og ønsker.

I planlægningsfasen fokuserede vi i høj grad på at udvikle relevante inddragelses- og formidlingsgreb. I nogle af byerne viste det sig i praksis vanskeligt at involvere de lokale museer i afviklingen af workshoppene, mens problematikken i andre byer i højere grad handlede om manglende tid og kapacitet i de lokale boligforeninger. Flere boligsociale medarbejdere udtrykte samtidig den bekymring, at forskningsformidlingen kunne blive for højtravende og svært tilgængelig for beboerne.

For at sikre, at workshopindholdet var tilstrækkeligt relevant og i øjenhøjde med beboerne, holdt SUMO og VidenSkaber derfor løbende samarbejdsmøder med de boligsociale medarbejdere og museerne fra de fem byer. Det er vores vurdering, at den tætte dialog og involvering af lokale beboere og praktikere både skabte lokalt medejerskab og muliggjorde en stor grad af variation af projektets form og indhold.

3.2 De lokale samarbejdspartnere

De lokale samarbejdspartnere i de fem byer var:

- *Holstebro*: Det Boligsociale Team i Nørreland Holstebro, Lejerbo, NordVestBO, Boligselskabet Holstebro og De Kulturhistoriske Museer i Holstebro.

- *Aalborg*: Himmerland Boligforening og Nordjyske Museer.

- *Varde*: Det Boligsociale Team i Varde, Lerpøtparken, Isbjerparken og Vardemuseerne.

- *Odense*: FAB, Odense Boligselskab og Møntergården, Museum Odense.

- *Høje-Taastrup*: Det Spirer i Gadehavegård – Den Boligsociale Helhedsplan, Boligselskabet DFB, Domea og Kroppedal Museum.

3.3 Valg af undertemaer

VidenSkaber ønskede fra starten, at spørgsmålet "hvordan skal vi bo i fremtiden?" skulle behandles fra forskellige perspektiver og tilgange. Ved at udvælge særlige undertemaer var det hensigten at gøre forskningsformidlingen anvendelig og relevant for de lokale byudviklingsplaner. Samtidig skulle den afsluttende udstilling fungere som en samlet rammefortælling, der viste, hvordan et spørgsmål som "hvordan skal vi bo i fremtiden?" kan belyses fra forskellige og komplementære vinkler. De fem undertemaer, som blev valgt, adresserede således lokale interesseområder og problemstillinger:

- Mental sundhed og rekreative uderum (Holstebro)

- Privatliv i byen (Aalborg)

- Nærmiljø og fællesskaber (Varde)

- Energiforbrug i hverdagen (Odense)

- Tryghed og belysning (Høje-Taastrup)

3.3.1 Holstebro

I Holstebro var udgangspunktet for workshoppen byudviklingsplanen "Den Grønne Rute", som med et rekreativt stiforløb, forbindelsesveje og nye indgange til områdets skjulte arealer skal åbne bydelen Nørreland op. Til første planlægningsmøde blev forskellige tema vendt, bl.a. bæredygtigt byggeri, biodiversitet og naturgenopretning. Det Boligsociale Team gav dog udtryk for, at det var nødvendigt at finde et tema, der var tættere på beboernes hverdag og virkelighed. Valget af undertema blev derfor truffet med udgangspunkt i det borgernære spørgsmål: "Hvad kan dit boligområde gøre for din mentale sundhed?" Formålet med workshoppen blev således at give beboerne et forskningsbaseret perspektiv på, hvad naturen betyder for vores mentale sundhed, og lade det være afsættet for en dialog om, hvad der skal til for, at de kommende grønne udearealer bruges af flest mulige beboere.

3.3.2 Aalborg

I Aalborg var udgangspunktet for planlægningsmødet med Nordjyske Museer og Himmerland Boligforening, at workshoppens tema skulle være *privatliv*. Her var der fra museets side et stærkt ønske om at etablere et kulturhistorisk perspektiv på dette tema, mens boligforeningen så muligheder i at knytte diskussionen om privatliv til et spørgsmål om deleøkonomi og fællesskaber. Konklusionen blev derfor at undersøge forholdet mellem det private og det offentlige, det individuelle og det fælles. En byvandring blev planlagt mellem en række baggårde i det indre Aalborg, hvor privatlivet i byen blev sat i en historisk kontekst, samtidig med at nutidens altaner og glasfacaders betydning for vores privatliv og vores fællesarealer kunne undersøges.

3.3.3 Varde

I Varde var der et stort lokalt fokus på at skabe nye fællesskaber i forbindelse med de fysiske udviklingsplaner for bydelen "Boulevardkvarteret". Her så medarbejdere fra FLUGT - Refugee Museum of Denmark og Det Boligsociale Team forskellige muligheder i at nå nye målgrupper og etablere fællesskaber via workshoppen. Mens beboere fra de almene boligområder repræsenterede en ny målgruppe for museet, ønskede Det Boligsociale Team at bygge bro mellem lejere i de almene boliger og ejere i det nærliggende parcelhuskvarter. I Varde fik workshoppen således to formål, som vi forsøgte at integrere i undertemaet "Nærmiljø og fællesskaber": 1) at give et forskningsbaseret perspektiv på byudviklingsplanen "Boulevardkvarteret" via et fokus på hjem og tilhørsforhold, og 2) at skabe et rum for socialt samvær, som kunne bygge bro mellem borgerne, som ellers ikke kommer hinanden ved.

3.3.4 Odense

Ved første planlægningsmøde i Odense blev det besluttet, at temaet skulle være "energiforbrug i hverdagen". Formodningen var, at dette tema ville appellere til en bred gruppe af beboere, fordi workshoppen blev afholdt i november, hvor det private energiforbrug er højt. Samtidig blev temaet allerede behandlet i det aktuelle forskningsprojekt "Bylivets sorte omstilling", der har deltagelse af forskere på Museum Odense. Da boligforeningerne ikke havde mulighed for at lægge hus til arrangementet, tilbød museet Møntergården at åbne dørene for workshoppen.

3.3.5 Høje-Taastrup

I Høje-Taastrup var den oprindelige plan, at det lokale Kroppedal Museum skulle bidrage til workshoppen med lokalt kulturhistorisk indhold omkring projektets hovedtema. Efter en række møder med museet og den boligsociale leder fra Gadehavegård blev det dog besluttet at nedtone det kulturhistoriske perspektiv og i stedet fokusere på beboernes aktuelle oplevelser og tanker om temaet *tryghed og belysning*, da det i højere grad talte ind i den aktuelle fysiske udviklingsplan for Gadehavegård.

3.4 Afvikling af workshops

I alt 132 borgere fordelt på byerne Holstebro (26), Aalborg (24), Varde (36), Odense (10) og Høje-Taastrup (36) deltog i de fem workshops. Derudover deltog otte forskere sammen med lokale boligsociale medarbejdere, museumsansatte, medarbejdere fra VidenSkaber og SUMOs faciliteringsteam bestående af fire medarbejdere.

3.4.1 Holstebro: "Mental sundhed og rekreative uderum", 2/11-2023

Workshoppen i Holstebro blev faciliteret af Kristine Engemann Jensen, ph.d. i biologi, gæsteforsker ved Institut for Bioscience, Aarhus Universitet og biodiversitetskonsulent hos designstudiet SLA. Eftermiddagen blev indledt med en kort introduktion til byudviklingsprojektet "Den Grønne Rute" ved Kristine Holzendorff, projektkoordinator ved NordVestBO. Herefter fortalte Kristine Engemann Jensen om, hvordan en række store danske og internationale registerstudier viser statistiske sammenhænge mellem adgang til natur og mental sundhed, og at det derfor er vigtigt at tænke grønne områder ind i vores byplanlægning. Efter en gåtur i området og en fælles samtale om, hvordan naturen påvirker os sanseligt og mentalt, byggede beboerne fysiske modeller, der udtrykte deres bud på attraktive grønne udearealer i Nørreland.

Overordnede ønsker og tendenser fra borgernes modelleringsarbejde:

- Et kontemplativt rum, hvor naturen er i fokus, og hvor man kan nyde freden og roen.
- Mødesteder for socialt samvær (f.eks. legeplads), hvor hygge og afslapning er i fokus, og hvor man kan lave mad sammen.
- Praksis- og interessefællesskaber, hvor man kan være fysisk aktiv i naturen og mødes om fælles interesser.

(Lotte Isager, ph.d. i geografi og museumsinspektør på De Kulturhistoriske Museer i Holstebro, måtte desværre melde afbud. Hun skulle have fortalt om dyrenes byhistorie med fokus på dyrenes plads i Holstebros historie og hvilken rolle de ville kunne få i byen i fremtiden.)

3.4.2 Aalborg: "Privatliv i byen", 10/11-2023

Dagen blev indledt med en byvandring fra Aalborg Historiske Museum til Larsen Waterfront sammen med Poul Duedahl, professor i historie ved Institut for Politik og Samfund, Aalborg Universitet. Byvandringen gav et lokalhistorisk perspektiv på, hvordan grænselandet mellem det private og det offentlige har forandret sig gennem kulturhistorien. Herefter var Marie Stender, antropolog og seniorforsker ved Institut for Byggeri, By og Miljø, Aalborg Universitet, med online til workshoppen i Himmerland Boligforening. Marie Stender fortalte med udgangspunkt i arkitektur-antropologisk feltarbejde om, hvad det betyder for livet i byerne, at privatlivet manifesteres i det offentlige rum via altaner og glasfacader. Hun rundede sin præsentation af med en fælles diskussion med beboerne, som herefter byggede fysiske modeller med deres bud på den gode balance mellem privatliv og nabofællesskab.

Overordnede ønsker og tendenser fra borgernes modelleringsarbejde:

- Et delefællesskab med mulighed for, at beboerne kan dele praktiske hverdagsting.
- Et bæredygtigt fokus på byggetekniske løsninger og forslag til genanvendelse af ting.
- Balance mellem privatliv og nabofællesskab med eksempler på, at privatlivet i hjemmet er vigtigt, men at muligheden for at være social med sine naboer uden for hjemmet er lige så vigtigt.

3.4.3 Varde: "Nærmiljø og fællesskaber", 19/11-2023

Workshoppen i Varde blev afholdt på FLUGT - Refugee Museum of Denmark. Dagen blev indledt af direktør for Vardemuseerne, Claus Kjeld Jensen, som fortalte om museets arbejde med at "gøre tal til mennesker", altså sætte ansigt på statistikkerne, og at formidle de erfaringer, tanker og følelser, der knytter sig til at være et menneske på flugt. Derefter fortalte Garbi Schmidt, professor ved Kulturmødestudier, Roskilde Universitet, om hjemmets mange betydninger: Om hjemmet som erindringsarkiv, som livets museum og om sammenhængen mellem følelsen af 'hjem', tryghed og genkendelighed. Herefter præsen-

terede beboerne egne medbragte genstande, som afspejlede personlige historier om betydningen af hjem. Eftermiddagen blev rundet af med, at beboerne byggede fysiske modeller, der reflekterede deres bud på en kulturelt mangfoldig bydel, med plads til, at flere kan føle sig hjemme, komme hinanden ved og spejle sig i området.

Overordnede ønsker og tendenser fra borgernes modelleringsarbejde:

- Respekt for forskelligheder og kulturelt ophav som afgørende faktor for et godt nabofællesskab.
- Hjemlige, levende og inspirerende udendørsarealer, som kan bidrage til at skabe en følelse af hjem i hele boligområdet.
- Tryghed, ro og privatliv med plads til fordybelse og langsomhed som vigtigt for at kunne føle sig hjemme.

(Claus Bech-Danielsen, arkitekt og professor ved Institut for Byggeri, By og Miljø, Aalborg Universitet, måtte desværre melde afbud).

3.4.4 Odense: "Energiforbrug i hverdagen", 23/11-2023

Workshoppen i Odense foregik på museet Møntergården og blev indledt af Sissel Bjerrum Fossat, som er ph.d. i historie og tilknyttet Forskningscentret CENTRUM ved Museum Odense samt leder af forskningsprojektet "Bylivets sorte omstilling". Fossat fortalte om betydningen af vores tøjforbrug for den sorte omstilling og om, hvordan den fossile energi har præget væksten af Odense. Herefter gav Anders Rhiger Hansen, ph.d. i sociologi og seniorforsker ved forskningsgruppen for Bæredygtige byer og hverdagspraksis, Aalborg Universitet, et sociologisk perspektiv på forældre og børns ens energivaner og på, hvad vores tidligere erfaringer, både personligt og i et bredere kulturhistorisk perspektiv, betyder for vores energiforbrug. I forlængelse af en samtale med Sissel og Anders i plenum arbejdede beboerne med forholdet mellem energiforbrug og vaner, sociale relationer og traditioner og byggede i form af fysiske modeller deres bud på, hvad vi hver især kan gøre for at ændre vores forbrugspraksis i hjemmet.

Overordnede ønsker og tendenser fra borgernes modelleringsarbejde:

- Opmærksomhed på vaner og forbrug.
- Fokus på elektroniske apparater, der skaber et højt energiforbrug.
- Klimavenlige arkitektoniske løsninger.

3.4.5 Høje-Taastrup: "Tryghed og belysning", 30/11-2023

Udgangspunktet for workshoppen i Høje-Taastrup var udviklings- og helhedsplanen for Gadehavegård, som frem mod 2030 står foran en større fysisk transformation, der skal sikre et attraktivt boligområde. Beboerne blev derfor spurgt om, hvad de forbinder med tryghed, og hvad der udgør et attraktivt boligområde for dem. Workshoppen blev indledt

med en gåtur i området, hvor beboerne tog billeder af den eksisterende eller manglende belysning i Gadehavegård for derved at diskutere, hvad de oplever som trygt/utrygt og attraktivt/uattraktivt mv. Mens Anders Koed Madsen, ph.d. i teknoantropologi og lektor ved TANTLab, Aalborg Universitet, satte rammen for en samtale om diversitet og byoplevelse, fortalte Mikkel Bille, professor i etnologi, Københavns Universitet, hvad belysning betyder for vores oplevelse af byrum. Efter en fælles diskussion designede beboerne i seks grupper lysmodeller til Gadehavegård med teknisk vejledning af lysdesignfirmaet Real Produktion.

Overordnede ønsker og tendenser fra borgernes modelleringsarbejde:

- Lys, der skaber wayfinding og tryghed.
- Stemningslys, der skaber atmosfære og æstetiske oplevelser.
- Uderum med aktiviteter for alle aldersgrupper.

4. Udstilling på Nationalmuseet

I forbindelse med VidenSkabers afsluttende finalearrangement den 22. januar 2024 på Nationalmuseet i København blev borgernes fysiske modeller samlet og fremvist i en udstilling i Festsalen. Formålet med udstillingen, der var designet og kurateret af SUMO, var at skabe en fælles fortælling om de sociale ressourcer, den iderigdom og de fællesskabende aktiviteter, der findes i de danske byer, men som vi sjældent hører om. Med den afsluttende udstilling i museets Festsal kunne de 130 workshopdeltagere, som var kommet med bus fra hele landet for at deltage i fejringen, sammen med de øvrige gæster for første gang opleve de fysiske modeller sat ind i en samlet fortælling om fremtidens hjem.

Den fysiske udstillingsstruktur var designet af den spanske arkitekt David Tapias Monné på baggrund af et koncept udviklet af SUMO. Modulerne var opstillet i tre selvstændige sektioner, der gjorde det muligt at formidle de forskellige workshopelementer, herunder projektets baggrund, dets forløb og resultater. Den første og mindste trekantede sektion havde to runde huller, hvorigennem man på indersiden kunne se små animationer udviklet på baggrund af indsigter fra de fem workshops. På modulets yderside blev projektets baggrund og udstillingens indhold præsenteret på plancher. Den anden og midterste sekskantede sektion havde seks adskilte rum, hvor de farvekodede fysiske modeller (rød (Odense), grøn (Holstebro), brun (Aalborg), blå (Varde)) blev udstillet på vandrette plateauer med farvet belysning i tilsvarende nuancer. I samme modul blev både lysmodellerne fra Høje-Taastrup og et slideshow med fotos og beskrivelser fra de fem workshops projiceret op på konstruktionens

lodrette flader. Udstillingens tredje og næststørste sektion, bestående af tre mindre selvstændige trekanter, var sat op i Festsalens fjerneste ende. På hvert modul var der opsat fladskærme, som afspillede to dokumentarfilm fra workshoppene i Varde og Aalborg. Ved alle tre skærme var der ophængt headsets, som gav gæsterne mulighed for at lytte til de tilhørende lydspor. Udstillingen blev også lanceret i en digital version, som kan opleves på Nationalmuseets hjemmeside.

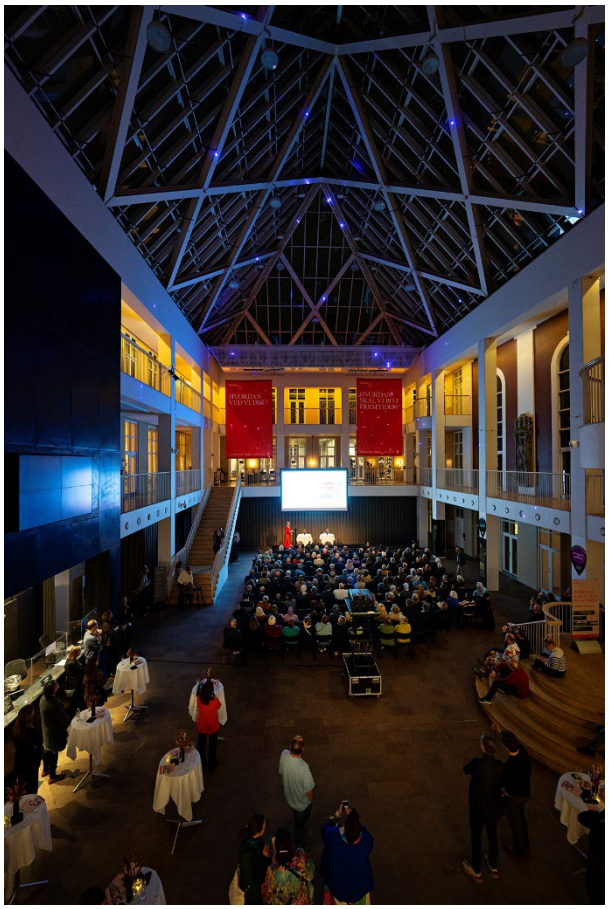

5. Sammenfatning og perspektivering

Udviklingen, tilrettelæggelsen og afviklingen af de fem workshops har givet en masse erfaring med borgerinddragende metoder, forskningskommunikation og partnerskabsudvikling. Vi vil i særlig grad fremhæve fire overordnede perspektiver, der sammenfatter væsentlige indsigter fra samarbejdet og workshopaktiviteterne:

Borgerinddragende forskningskommunikation: Ved at knytte forskningsformidlingen til lokale byudviklingsprocesser er det i projektets workshops i vid udstrækning lykkedes at bringe formidling af videnskabelig metode ind i et borgerinddragende format. Spørgeskemaer og fokusgruppeinterview om projektets workshops dokumenterer, at den forskningsbaserede viden har givet mange deltagere nye perspektiver på projektets undertemaer, samtidig med at forskernes fokus på spørgsmålet "hvordan ved vi det?" har givet indblik i, hvor forskerne faktisk har deres viden fra. Til planlægningsmøderne med de boligsociale teams og de lokale museer var det først og fremmest de humanistiske, samfundsvidenskabelige og sundhedsvidenskabelige perspektiver, der vækkede interesse. Der er derfor et uindfriet potentiale i at få bragt naturvidenskaben ind i det borgerinddragende format.

Lokale partnerskaber og medejerskab. De lokale partnerskaber har haft afgørende betydning for projektets succes. Det lokale medejerskab og den lokale forankring i konkrete byudviklingsprojekter har i høj grad sikret, at det var meningsfuldt for beboerne at deltage, og at forskningsformidlingen indgik i en relevant sammenhæng. I interviews med lokale og nationale medier og på scenen til finalearrangementet gav beboerne og boligsociale medarbejdere udtryk for, at det, at både arrangører og forskere lyttede til deres erfaringer og ideer, bragte forskningen i øjenhøjde og gjorde den vedkommende.

Oplevelsesbaseret forskning: SUMOs tilgang til oplevelsesbaseret forskning fremhæver vigtigheden af fælles oplevelser som fundament for engagement og udforskning af hverdagslivet i byerne. Dette perspektiv understreger, at forskning ikke blot handler om at opnå viden, men også om at ændre adfærd og handlinger gennem delte erfaringer og engagement. Hos SUMO fungerer oplevelsesbaseret forskning som et grundlag for borgerinddragende undersøgelser og styrkelse af den sociale trivsel i byerne, men projektet har vist, at der også er store muligheder for at anvende tilgangen til fælles udforskning og debat om en bred vifte af andre samfundsrelevante udfordringer og temaer, såsom klimakrisen, identitetspolitikken og den øgede politisk uro i Europa. Erfaringerne fra workshoppene har samtidig vist, at arbejdet med de fysiske modeller har styrket det lokale tilhørsforhold blandt deltagerne. Det at konkretisere egne og fælles visioner for områdernes sociale trivsel i fysiske modeller var for mange deltagere en måde at engagere sig i den konkrete udvikling af byerne.

Udveksling, oplevelse og samskabelse:
Rapporten fremhæver forskellige aspekter af borgerinddragelse, herunder udveksling af

erfaringer, skabelse af fælles oplevelser og samskabelse af forskellige formidlingsformater. Dette indikerer en forståelse af, at borgerinddragelse ikke er en ensartet proces, men snarere en dynamisk praksis, der kan tilpasses forskellige projekters kontekst og formål. Rapporten understreger vigtigheden af at tilpasse inddragelsesmetoder til lokale behov og ressourcer for at opnå størst mulig effekt og engagement.

6. Relevante links

Digital udstilling, inkl. udstillingsplancher fra den fysiske udstilling og borgernes egne modelbeskrivelser:

- Hvordan skal vi bo i fremtiden? - Nationalmuseet (natmus.dk)
- Videoreportage fra Aalborg: VidenSkaber | Privatliv i byen (youtube.com)
- Videoreportage fra Varde: VidenSkaber | Nærmiljø og fællesskaber (youtube.com)

Presseomtale:

- Videnskabernes Selskab hyldede den folkelige forskning på Nationalmuseet - Science Report
- Se billederne: Beboere præsenterede fremtidens boligområder på Nationalmuseet (fagbladetboligen.dk)
- Ritta og Malaa er så begejstrede for livet og deres by, at de skal udstilles på Nationalmuseet | dagbladet-holstebro-struer.dk
- Vardes Boulevardkvarter på Nationalmuseet - GoVarde.dk
- Nyhedsarkiv 15/01 2024 | TV SYD
- Projekt skal få villaejere og lejere i boligblokke til at elske hinanden | TV SYD
- Kvarterudvikling i Varde bliver til en udstilling på Nationalmuseet - GoVarde.dk

7. Bilag

- Bilag 1. Analyse af spørgeskemabesvarelser
- Bilag 2. Analyse af fokusgruppeinterviews

VidenSkaber er muliggjort med støtte fra Carlsbergfondet, Novo Nordisk Fonden og Lundbeckfonden.

